

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ТА ОФШОРНІ ЗОНИ: СИМБІОЗ ЯВИЩ

Денисова А. В.

У статті розглянуто соціально-правову природу виникнення сучасної офшорної банківської системи та роль офшорних центрів у світовій економіці.

Досліджено правову природу офшорних центрів як засобу до легалізації злочинних коштів, а також передумови існування та розвитку організованої злочинності, зокрема корупційних злочинів, серед осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Визначено, що зберігання коштів в офшорних центрах - цілком легальний спосіб обійти оподаткування під час здійснення фінансових операцій, при цьому здебільшого офшорні центри запроваджують досить сувору банківську таємницю. У більшості випадків саме банківською таємницею визначається конкурентоспроможність тієї чи іншої офшорної зони. Кожна з них ефективно захищає іноземних інвесторів від судового переслідування і кримінально-правових наслідків. Хоча офшорні центри достатньо широко використовуються в законному бізнесі, вони створюють можливості для майже необмеженого захисту злочинцям, для легалізації доходів та інших видів кримінальної діяльності.

Визначено, що внаслідок недосконалості законодавчої бази низки країн певна закритість кредитно-фінансових установ, їх лобіювання принципом «банківської таємниці» дає в результаті змогу зацікавленим особам (фізичним і юридичним) не лише вільно переміщувати «брудні гроші» по всьому світу, а й успішно їх «легалізувати», інвестуючи злочинні капітали в законний бізнес і запускаючи протиправні доходи в легальні фінансові потоки. Використовуючи той факт, що в офшорних зонах неможливо визначити власника компанії і бенефіціара угоди, організована злочинність широко використовує ці можливості для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Транснаціональна організована злочинність за допомогою банківського сектору проводить свої кримінальні доходи через низку офшорних банків, трастів і компаній для приховування слідів проходження цих грошових коштів.

Ключові слова: легалізація злочинних доходів, злочини у сфері господарської діяльності, офшорні зони, податковий офшорний центр, офшорна юрисдикція.

Denysova A. V. Legalization (laundering) of proceeds from crime and offshore zones: a symbiosis of phenomena

The article considers the socio-legal nature of the modern offshore banking system and the role of offshore centers in the world economy.

The legal nature of offshore centers as a means to legalize criminal funds, as well as the preconditions for the existence and development of organized crime, including corruption crimes among persons authorized to perform state or local government functions, is studied.

It has been determined that storing funds in offshore centers is a completely legal way to circumvent taxation in financial transactions, and in many cases offshore centers introduce a rather strict banking secrecy. In most cases, it is banking secrecy that determines the competitiveness of an offshore zone. Each of them effectively protects foreign investors from prosecution and criminal consequences. Although offshore centers are widely used in legitimate business, they provide opportunities for almost unlimited protection for criminals, money laundering and other criminal activities.

It is determined that due to the imperfection of the legal framework of some countries, a certain closure of credit and financial institutions, their lobbying on the principle of "banking secrecy" allows, as a result, stakeholders (individuals and legal entities) not only freely move "dirty money" around the world, and successfully "legalize" them by investing criminal capital in legitimate business and launching illegal proceeds into legal financial flows. Taking advantage of the fact that in offshore areas it is impossible to determine the owner of the company and the beneficiary of the agreement, organized crime makes extensive use of these opportunities to legalize (launder) proceeds of crime. Transnational organized crime, with the help of the banking sector, conducts its criminal proceeds through a number of offshore banks, trusts and companies to conceal traces of the passage of this money.

Key words: legalization of criminal proceeds, crimes in the sphere of economic activity, offshore zones, offshore tax center, offshore jurisdiction.

Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення

Термін «офшор» уперше з'явився в одній із газет на Східному узбережжі США у кінці 1950-х років. Йшлося про фінансову організацію, що уникнула урядового контролю шляхом географічної вибірковості. Іншими словами, компанія перемістила діяльність, яку уряд США бажав контролювати і регулювати, на територію зі сприятливим податковим кліматом. Таким чином, термін «офшор» включає у себе не лише юридичне поняття, а й економіко-географічне [1].

Основна причина виникнення і стрімкого розвитку офшорного бізнесу - протиріччя між бажанням держави повністю контролювати економічну ситуацію на своїй території і небажанням громадян бути підконтрольними і віддавати значну частину свого прибутку у вигляді податків.

Історія виникнення офшорних юрисдикцій описується в різних формах протягом усієї історії людства: у різних країнах і народах можна помітити активізацію міжнародної торгівлі і залучення іноземних коштів шляхом створення на частині своїх територій особливих, сприятливих в податковому розумінні умов для здійснення господарської діяльності [1].

Цей процес почався ще в період розвитку фінікійців, потім основним центром вільної торгівлі була столиця Першого афінського морського союзу - острів Делос. У середньовічний період історії згадуються італійські міста Ліворно і Трієст, а також югославське місто Шибеник, а історія інституту довірчої власності - трасту близька до часів хрестових походів. У XVIII ст. зони вільної торгівлі почали з'являтися в Гібралтарі і Бангкоку. У 30-х роках XX ст. почали формуватися офшорні юрисдикції в Люксембурзі, Панамі і на Антильських островах [2].

Цікаво те, що, незважаючи на юний вік самого поняття «офшор», податкове планування застосовувалося ще стародавніми греками. Яскравим прикладом цього є той факт, що коли в Афінах був уведений двовідсотковий експортний та імпорتنний податок, купці стали об'їжджати територію столиці поліса. І незабаром були створені своєрідні «офшорні зони» - невеликі острови біля Афін. Сюди товари завозилися без сплати податків і мит, а потім переправлялися контрабандним способом до Афін [3].

Однак сучасна історія виникнення офшорних юрисдикцій почалася у другій половині минулого століття за активної участі Сполученого Королівства. Британські офшорні центри стали розвиватися в 60-х роках як податкові притулки для заможних британців, які намагалися втекти від

сплати податків, які становили у ті часи 80-90%. Такими центрами ставали невеликі острівні держави, зазвичай це були колоніальні володіння або залежні території Великобританії. У міру прогресивного розвитку світової економіки все більше держав створювали на своїх теренах офшорні юрисдикції, приваблюючи кошти різних організацій і приватних осіб меншими податками та суворими законами про конфіденційність [4].

До сучасних офшорних юрисдикцій можна віднести Швейцарію. Саме ця країна для залучення фінансів у свою економіку першою створила центри обміну грошей і розробила інститути фінансової секретності, що важливо для офшорного бізнесу [3].

Виникнення офшорних юрисдикцій - здебільшого це результат історичних процесів у вигляді інтернаціоналізації світової економіки. Великий попит на офшорні юрисдикції в 60-х роках XX ст. виник через економічну інтеграцію принципово нового змісту, який вона отримала завдяки розвитку міжнародних ринків позичкових і виробничих капіталів. Сталося це в результаті стрімкого розвитку в другій половині XX ст. транснаціональних корпорацій, коли їх експансія і швидке зростання міжнародного товарообміну потребували не лише значного збільшення фінансових ресурсів, а й вільного доступу до них у будь-якому місці на Земній кулі. Така потреба стала результатом поза національних ринків капіталу і сприяла різкій інтернаціоналізації діяльності банків [3].

Як результат, виник підвищений попит на посередницькі фінансові операції і послуги з використання наявних відмінностей норм, що регулюють діяльність фінансових компаній і оподаткування їхніх доходів у різних адміністративно-територіальних одиницях планети.

Потрібно відзначити, що у позитивному розвитку офшорних юрисдикцій і їх подальшому використанні свою роль зіграла науково-технічна революція, що має велике значення у веденні фінансово-господарської діяльності офшорних компаній. Без її досягнень, які проявилися у розвитку передових та інформаційних технологій і засобів зв'язку, було б неможливо підтримувати функціонування багатьох офшорних структур на належному рівні [3]. Тут можна навести приклад, звичайний для офшорного бізнесу, коли фірма зареєстрована в одній країні, діяльність веде в іншій або інших, банківський рахунок відкритий у третій, а власник проживає у четвертій.

Час не стоїть на місці, і сьогодні у світі існує понад 100 офшорних фінансових центрів [5]. Вони

представлені як острівними державами, так і світовими фінансовими центрами. Так, у Європі - це Лондон, Париж, Люксембург та ін., у Західній півкулі - Нью-Йорк, Кайманові Острови, Бермудські Острови, в Азії - Токіо, Сінгапур, Гонконг та ін. Розглянемо деякі з них.

Лондон - головний світовий фінансовий центр із найбільшим у світі офшорним банківським ринком. Він приваблює безліч іноземних банків і міжнародних позичальників, що підтверджує величина активів в іноземній валюті у банківському секторі Великобританії.

Іноземні банки тримають велику частку своїх коштів у Лондоні в іноземній валюті. Для японських і американських банків вони становили майже рівні частки. (Для порівняння: у липні 1989 р. частка банків США становила 76%, Японії - 82%.) Ці банки відіграють важливу роль у фінансуванні і кредитуванні на офшорному ринку.

Не менш значущим є Нью-Йорк - лідер за обсягом залучених активів серед штатів, включених у систему міжнародних банківських «зон» із пільговим режимом International Banking Facility (далі - IBF) у США. IBF приймають строкові депозити від іноземних клієнтів, які не дотримуються діючих у країні вимог щодо створення обов'язкових резервів. Нині діють близько 600 відділень IBF, які виступають посередниками на ринку євродоларів. Переважно вони розташовані в Нью-Йорку, Каліфорнії, Іллінойсі [6].

У 2009-2014 рр. спостерігалось зростання активів IBF, але до 2016 р. вони незначно знизилися. Із 2016 р. найбільша частка активів філій і агентств іноземних банків належала «зонам» Нью-Йорка (83% від загальної кількості «зон»; для порівняння: у 1991 році вона становила 77%).

Подібно IBF у Токіо функціонує офшорний банківський ринок Japanese Offshore Market (далі - JOM), створений у 1986 р. для стимулювання інтернаціоналізації єни (офіційна валюта Японії) і японських фінансових ринків. Поряд з IBF JOM дає змогу офшорним банкам відкривати спеціальні рахунки окремо від внутрішніх. Активи ринку JOM не перестають нарощувати свої обсяги, особливо помітно переважання частки нерезидентів [6].

Необхідно відзначити, що сьогодні азійські офшорні фінансові центри є серйозними конкурентами для Лондона та Нью-Йорка. У першу чергу до них належить віднести Сінгапур - четвертий за величиною фінансовий центр після Лондона, Нью-Йорка і Токіо. Валютний контроль у країні відмінено, що дає змогу банкам та іншим уста-

новам займатися широким спектром діяльності (займи та ін.). Ринок азійських доларів Сінгапура (Asian Dollar Market) забезпечує діяльність його офшорних банків (Asian Currency Unit), відносно яких відсутні вимоги щодо обов'язкового резервування коштів, участь у системі страхування вкладів, діє знижена ставка на офшорні доходи. За 1991-2016 рр. активи Asian Dollar Market виросли практично в три рази - з 399,3 до 1,135 трлн дол. США. Притік коштів у Сінгапур здійснюється з різних країн із метою інвестування [7].

Гонконг є не менш значущим офшорним фінансовим центром в Азії. Зміцненню його позицій сприяє тісний зв'язок із Китаєм. Він виступає своєрідним «провідником» у Китай для іноземних інвесторів. На відміну від материкового Китаю в Гонконзі вони можуть розміщувати акції, облигації та інші фінансові інструменти, вільно інвестувати кошти у цінні папери, розміщені на його біржі. Тільки Гонконг дозволяє інвестувати в закриті китайські галузі на підставі угоди про тісну економічну співпрацю [8].

Сьогодні у світі діє понад сто офшорних юрисдикцій. Точну їх кількість визначити неможливо, оскільки у світових співтовариствах не існує єдиного загальноприйнятого визначення поняття «офшорна юрисдикція». У Дохінській декларації про фінансовий розвиток, прийнятій Резолюцією 63/239 Генеральної Асамблеї ООН від 24 грудня 2008 р. і присвяченій проблемам світової економіки, термін «офшор» не використовується. Про це явище відзначається так: «У країнах, в яких спостерігається відтік капіталу, він є однією з головних перешкод для мобілізації національних ресурсів для розвитку національної економіки. Украй важливо вирішити проблему незаконних фінансових потоків, особливо легалізації злочинних доходів. Слід здійснити додаткові заходи щодо запобігання переказу за кордон викрадених активів, а також щодо припинення обігу капіталу, що формується зі злочинними намірами» [9].

Слід зазначити, що до легальних механізмів відносять використання офшорних юрисдикцій, які надають нерезидентам податкові пільги з метою залучення інвестиційних капіталів, отримання комісійної винагороди тощо. Такі офшори виступають свого роду податковими схованками, оскільки тягар оподаткування в них значно менше, ніж на національному рівні. Також за фактом легальними є механізми використання офшорних юрисдикцій із метою, наприклад, виводу капіталу за кордон або ухилення від податків за великої торгової угоди, якщо законодавство офшору не

Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення

передбачає відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування. Використання офшорів у нелегальних цілях визнається за укриття доходів від фінансових операцій, що мають «тіньове забарвлення», легалізації злочинного капіталу, незаконного переведення в готівку грошових коштів тощо. Діяльність усіх офшорних зон, перш за все, ґрунтується на двох основних принципах.

По-перше, конфіденційність обслуговування, у тому числі анонімність бенефіціарів.

По-друге, низький валютний контроль або його відсутність. У ст. 31 Конвенції ООН проти корупції прописано, що держава повинна забезпечувати можливість виявлення, заморожування або арешту майна, нажитого злочинним шляхом [10], тобто активно сприяти виявленню «тіньових» доходів, але для офшорних юрисдикцій це положення є неможливим.

Особливістю офшорних юрисдикцій є подвійні стандарти банківської та податкової сфер: для резидентів - одні, для нерезидентів - інші. Резиденти сплачують податки, піддаються валютному контролю, а нерезиденти повністю звільнюються від податкового тягаря, а за його наявності він має незначний розмір. У цьому контексті доречно розглядати процеси легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, як динамічний процес, що складається з трьох стадій. Перша - звільнення злочинного доходу від зв'язку з предикатним діянням. Друга полягає в остаточному знищенні сліду для припинення переслідування правоохоронними органами. Третя - забезпечення доступності капіталу для злочинців разом із прихованням його наявності та географічного розташування. Використовуючи той факт, що в офшорних зонах неможливо визначити власника компанії і бенефіціара угоди, організована злочинність широко використовує ці можливості для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Транснаціональна організована злочинність за допомогою банківського сектору проводить свої кримінальні доходи через низку офшорних банків, трастів і компаній для приховування слідів проходження цих грошових коштів.

Будь-які злочинці під час учинення злочину, предметом якого є значні грошові суми, будь-то звичайний наркоторговець, організована злочинна організація з продажу зброї чи корумпований чиновник, звертаються до легалізації свого злочинно набутого доходу щонайменше з двох суб'єктивних причин.

По-перше, сам фінансовий слід може вивести на особу, яка вчинила предикатне діяння, або

стати доказом під час судового розгляду щодо даної особи.

По-друге, грошові доходи або інше майно, що отримані внаслідок учинення предикатного діяння, можуть предметом розслідування компетентних державних органів, а згодом і бути конфісковані державою.

Легалізація злочинних доходів являє собою складний процес, що включає безліч різних операцій, що здійснюються різноманітними методами, які постійно вдосконалюються. Незважаючи на величезне різноманіття механізмів і схем легалізації, в їх основі лежить одна технологія. Вона базується на єдності мети відмивання - перетворення незаконно отриманих коштів у готівковій та/або безготівковій формі в легальні, які не викликають підозр із погляду походження активів.

Аналіз структури сучасної економічної системи дає змогу досить чітко розкрити економічний зміст поняття «відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом». Операція з відмивання полягає у тому, що грошові кошти, отримані незаконно, після завершення цієї операції отримують в очах держави і суспільства вид і форму, що повністю або значною мірою приховують джерела їх походження. В ідеалі після завершення процедури відмивання доходи, отримані злочинним шляхом, стають такими, що ніяк не відрізняються від законно отриманих активів.

Існує кілька основних моделей відмивання коштів. Усі моделі умовно можна поділити на дві групи: перша група моделей побудована на основі циклічного руху грошових коштів (циркуляційні), друга - на основі фаз (фазові), винятком є цільова модель Аккермана. Розглянемо більш докладно механізм використання злочинцями банків у рамках даних моделей [11].

Фазові моделі бувають декількох видів.

Двофазна модель П. Бернасконі. Відповідно до цієї моделі, основними стадіями легалізації є відмивання грошей (Money Laundering) і повернення в оборот (Recycling).

Перша стадія являє собою відмивання грошей, отриманих безпосередньо від учинення злочину. Метою першої фази є приховування слідів злочину шляхом переказу великих сум готівкових коштів у легко керовані активи. Відмивання першого ступеня здійснюється шляхом проведення короткострокових банківських операцій, наприклад обміну дрібних купюр на купюри більшого номіналу або валютообмінні операції. На даному етапі зв'язок грошових коштів із початковим злочинним

досить чітко проглядається, тому дана фаза є найбільш ризикованою для злочинців [19].

Друга стадія представлена середньостроковими і довгостроковими операціями, за допомогою яких попередньо відмитим коштам надається видимість таких, що мають походження із законних джерел. Метою дій злочинців є інфільтрація відмитих коштів у легальну економіку і надання їм в очах держави і суспільства видимості законно отриманих доходів. На даному етапі відмиті кошти через банки вводяться в легальний економічний обіг [12].

П. Бернасконі розрізняє країни здійснення основного злочину, який став джерелом доходу, і країни відмивання грошей. Доходи, отримані злочинним шляхом, за допомогою банківської системи переводяться з країни, де скоєно основний злочин, у країну відмивання грошей, а після закінчення процедури відмивання реінвестуються назад. При цьому виділяються такі риси, характерні для банківської системи країни, у якій здійснюється відмивання грошей:

- відсутність обов'язкового бухгалтерського обліку для банків;
- можливість відкриття анонімних/номерних банківських рахунків;
- відсутність обов'язків для банків ідентифікувати клієнтів;
- недостатня ефективність органів банківського нагляду;
- відсутність участі країни в міжнародному співробітництві з питань протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом.

Таким чином, у моделі П. Бернасконі банківська система відіграє ключову роль. Саме за допомогою банків відбуваються первинне розміщення незаконно отриманої готівки, електронний переказ коштів в країну відмивання і повернення відмитих капіталів власнику [12].

Трьохфазова модель є базовою і розглядається сьогодні як загальновідома. Кожна фаза (стадія) у цій моделі має свої мету і набір способів досягнення необхідного результату.

У цьому контексті, як зазначає О.Є. Користін, доцільно розглядати процес легалізації злочинних доходів як динамічний процес, що складається з трьох основних стадій [13].

Розміщення (placement) - це фізичне розміщення великих сум готівкових коштів, отриманих злочинним шляхом, на рахунках у банках. Готівкові кошти розбиваються на відносно невеликі суми, які потім розміщуються на рахунках у банках. Важливим критерієм для злочинців під

час розміщення є анонімність, тому перевага надається механізмам та інструментам, що якнайкраще забезпечують виконання цієї умови [12].

Розшарування (layering) - відрив злочинних доходів від джерел їх формування шляхом ланцюга фінансових операцій, спрямованих на маскування сліду, який перевіряється. Розшарування має на меті приховати реальні джерела походження грошових коштів і забезпечити анонімність власників кримінальних активів. За допомогою фінансових операцій відбувається змішування нелегальних активів із такими ж за формою - легальними [12].

Сьогодні для проведення операцій другої фази велику роль відіграють офшорні зони з м'яким податковим режимом, слабкою системою фінансового контролю в банківській сфері, непрозорою структурою власності і абсолютною банківською таємницею. Використання офшорних банків на даному етапі здійснюється з метою виведення коштів з-під прямого контролю національного органу банківського регулювання і нагляду, а також національної фінансової розвідки.

Інтеграція (integration) - стадія процесу легалізації, безпосередньо спрямована на надання видимості законності злочинно нажитому доходу. Мета етапу - консолідація розрізнених на попередніх етапах активів у деяку інтегровану, зручну для використання замовником форму (у вигляді рахунку в першокласному банку). Під час інтеграції відмиті кошти поміщуються назад у легальну економіку і інтегруються до фінансової системи нарівні зі звичайними активами, отриманими законним шляхом [19].

Трьохфазова модель була розроблена американський митним управлінням і призначена, насамперед, для боротьби з відмиванням доходів, одержаних від торгівлі наркотиками. Це дуже істотна умова, оскільки: по-перше, роздрібна торгівля наркотиками ведеться виключно за готівку і найчастіше в дрібних купюрах; по-друге, використання готівки у США завжди було обмежене в силу поширення безготівкових форм розрахунків. Велика сума коштів у вигляді готівки сама по собі викликає великі підозри, тому злочинцю потрібно якомога швидше від неї позбутися, розмістивши на рахунках банків, вклавши у цінні папери або будь-які інші активи. Показовим у цьому разі є приклад Федеральної резервної системи (далі - ФРС) США, яка для боротьби з легалізацією доходів, отриманих від наркоторгівлі, на постійній основі проводить моніторинг обороту готівки і застосовує заходи економічного впливу до банків, які отримують і здають в установи ФРС

Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення

банкноти одного номіналу на протязі одного робочого тижня [12].

Таким чином, у рамках основної моделі легалізації злочинних доходів банки є ключовим елементом процесу відмивання грошей. Через них відбувається розміщення незаконно отриманої готівки на стадії розміщення, переказ грошей - на стадії розшарування та інвестування в легальну економіку - на стадії інтеграції. Варто відзначити, що зафіксувати незвичайну поведінку клієнтів банки можуть лише на етапі розміщення незаконно отриманої готівки. На стадії розшарування та інтеграції операції з відмивання коштів стають такими, що не відрізняються від реальних розрахунків у рамках господарських договорів, хоча, як і раніше, несуть високий ризик для банку.

Чотирьохфазова модель - цей підхід до структурування процесу відмивання використовують експерти ООН. Така модель розглядає чотири стадії легалізації [10].

Перша фаза - звільнення від готівки та перерахування її на банківські рахунки підставних осіб, які мають власні рахунки в банках.

Друга фаза - розподіл грошових коштів шляхом банківських операцій і операцій із цінними паперами.

Третя фаза - маскування слідів злочину шляхом: використання для відкриття рахунків банків, віддалених від місця скоєння злочину і місця проживання злочинців; переведення грошей із рахунків іноземних фірм на рахунки злочинців у рамках фіктивних господарських договорів; використання підпільної системи банківських рахунків.

Четверта фаза - інтеграція грошової маси шляхом інвестування відмитих капіталів у легальну економіку.

Ключовим елементом моделі є використання фінансових інструментів і банківських операцій, під час проведення яких активно застосовуються *smurfing* (організована закупка фінансових інструментів, що легко перетворюються) і структурування (платежі невеликими сумами на різних підставах на один банківський рахунок). Циркуляційні моделі - їх також декілька видів. Розглянемо одну з них, що безпосередньо використовує можливість офшорних центрів для легалізації злочинних доходів, а саме модель, розроблену швейцарським економістом А. Цундом [15].

Дана циркуляційна (циклічна) модель відмивання грошей бере за основу кругообіг води в природі. А. Цунд зіставляє окремі фази руху води в ході кругообігу з рухом грошей у процесі відмивання і виділяє такі фази:

- випадання опадів: у результаті здійснення різних злочинів утворюється дохід у вигляді великої суми готівкових коштів у дрібних купюрах;

- вбирання (первинне відмивання): розрізнені суми потрапляють у руки організованої злочинної групи з метою проведення первинного відмивання шляхом придбання валюти або обміну банкнот дрібного номіналу на банкноти більшого;

- стоки ґрунтових вод (акумуляування): після попереднього відмивання гроші акумулюються;

- озера ґрунтових вод/стік: гроші за допомогою банківських операцій переводяться за кордон відділенню злочинної групи, яка відповідає за відмивання, або фірмі, що спеціалізується на представленні таких послуг (за певну плату і під певний ризик);

- відстоювання в озерах (підготовка до відмивання): кошти, які можуть надходити з різних країн і різних джерел, акумулюються в країні відмивання;

- насосна станція (уведення грошей у легальну фінансову систему): гроші через банки вводяться в легальну фінансову систему. Зробити це максимально зручно в країнах, де відсутні вимоги щодо ідентифікації клієнтів банками шляхом покупки фінансових активів (акцій і інших цінних паперів на пред'явника) і розміщення грошей на рахунках банків;

- очисні споруди (вторинне відмивання): вторинне відмивання проводиться за участю підставних осіб, «одноденних» фірм і офшорних компаній/банків шляхом проведення серії транзитних операцій;

- використання (інвестування): кошти вкладаються в середньо- і довгострокові активи, інвестуються у створення нових підприємств або в існуючі організації. Метою етапу є остаточний відрив коштів від незаконних джерел їх походження та надання їм правомірного вигляду;

- випаровування (репатріація прибутку): після надання доходам правомірного вигляду вони можуть бути використані для купівлі іноземної валюти та переведення назад в країну скоєння злочину. Таке повернення здійснюється зазвичай у формі позикових коштів афілійованим злочинцям підприємств або придбання частки у статутному капіталі існуючих підприємств і створення нових організацій за участю нерезидентів;

- повторне випадання опадів: нове отримання готівкових коштів у результаті вчинення злочинів [15].

Сутність кругообігу в тому, що частина грошей використовується для фінансування подальшої

злочинної діяльності, а інша частина після відми-
вання розміщується на рахунках солідних банків
або інвестується в легальну економіку шляхом
вкладень на світових фінансових ринках і при-
дбання активів легальних підприємств.

Отже, ми робимо акцент на тому, що вна-
слідок недосконалості законодавчої бази низки
країн певна закритість кредитно-фінансових
установ, їх лобювання принципом «банківської
таємниці» дає в результаті змогу зацікавленим
особам (фізичним і юридичним) не лише вільно
перемішувати «брудні гроші» по всьому світу,
а й успішно їх «легалізувати», інвестуючи зло-
чинні капітали в законний бізнес і запускаючи
протиправні доходи в легальні фінансові потоки.
Використовуючи той факт, що в офшорних зонах
неможливо визначити власника компанії і бене-
фіціара угоди, організована злочинність широко
використовує ці можливості для легалізації (від-
мивання) доходів, одержаних злочинним шля-
хом. Транснаціональна організована злочинність
за допомогою банківського сектору проводить
свої кримінальні доходи через низку офшор-
них банків, трастів і компаній для приховування
слідів проходження цих грошових коштів. При-
 цьому механізмів і способів вчинення даного
діяння сьогодні достатньо. Усіх їх умовно можна
поділити на дві групи: перша група побудована
на основі циклічного руху грошових коштів (цир-
куляційні), друга - на основі фаз (фазові), винят-
ком є цільова модель відмивання злочинних
доходів Аккермана.

Література

1. Причины развития офшорных юрис-
дикцій. URL: <http://www.citizenship.ru/index.php?art=157&no=6>.
2. Турчинов О.В. Тіньова економіка: закономір-
ності, механізми функціонування, методи оцінки.
Київ, 2009. 195 с.
3. История возникновения и развития офшор-
ных юрисдикцій. URL: <http://locman.com.ua/history.html>.
4. Бизнес-журнал. 2014. № 07(220). URL:
https://issuu.com/business-magazine/docs/2014_07_federal_07.

5. Красная Весна. URL: <http://rossaprimavera.ru/news/ekonomika-rossii-popolnyaetsya-investiciyami-iz-offshorov>.

6. Энг М.В., Лис Ф.А., Мауэр Л.Дж. Мировые
финансы / пер. с англ. Москва : ДеКа, 1998. 768 с.
URL: <http://www.twirpx.com/file/781399/>.

7. Bonds Finam. URL: <http://bonds.finam.ru/comments/item/promsvyazbank-perspektivnost-kitaiyskogo-gynka-dlya-rossiiskix-investorov/>.

8. Дохинская декларация о финансировании
развития: итоговый документ Международной кон-
ференции по последующей деятельности в области
финансирования развития для обзора хода осуще-
ствления Монтеррейского консенсуса. Принята резо-
люцией 63/239 Генеральной Ассамблеи от 24 дека-
бря 2008 г. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/doha_findev.shtml.

9. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти
корупції Vol. 2349. № 42146. Конвенцію ратифіковано
із заявами Законом № 251-V (251-16) від 18.10.2006.
BBP. 2006. № 50. Ст. 496. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/corruption.shtml.

10. Участие банковского сектора в современ-
ных моделях отмывания преступных доходов. URL:
<https://elibrary.ru/item.asp?id=24784986>.

11. Модели отмывания криминальных фон-
дов денежных средств. URL: <http://economics.studio/ekonomicheskie-voprosyi-obschiie/modeli-otmyvaniya-kriminalnyih-fondov.html>.

12. Користін О.Є., Чернявський С.С. Протидія
відмиванню коштів в Україні: правові та організа-
ційні засади правоохоронної діяльності : навчаль-
ний посібник / за ред. О.М. Джужі. Київ : КНТ,
2009. С. 543.

13. О стадиях процесса легализации преступных
доходов. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-stadiyah-protssessa-legalizatsii-prestupnyh-dohodov.pdf>.

Денисова А. В.,
доктор юридичних наук,
професор, завідувач кафедри адміністративного
права та адміністративного процесу
Одеського державного університету
внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5551-9297>